

1,46 ($p < 0,01$) рази меншою нижнього показника оптимальної мінералізації, а також була в 1,65 рази ($p < 0,001$) меншою за аналогічний показник річки Случ. Постійна (GH) і тимчасова (KH) жорсткості води річки Рудинка також були меншими, порівняно з аналогічними показниками річки Случ, відповідно в 1,63 і в 1,69 рази ($p < 0,001$ для обох порівнянь). Загальна жорсткість води (ЗЖВ) поверхневої води обох річок була в межах нормативної вимоги, при цьому ЗЖВ річки Рудинка була в 1,66 рази меншою ($p < 0,001$), ніж це мало місце для води річки Случ. Вивчення показника іонів водню в зразках води обох водогонів показало, що вода річки Случ є найбільше лужною, порівняно з водою річки Рудинка. Відповідно до ЗМВ, електропровідність (ЕП) води річок була вдвічі більшою за показники загальної мінералізації, при цьому ЕП річки Рудинка була меншою ЕП річки Случ в 1,65 рази ($p < 0,001$).

Висновки.

1. Гідрохімічний склад поверхневої води річок Случ і Рудинка на ділянці Сарненського району Рівненської області відповідає нормативним вимогам.
2. Гідрохімічний статус річки Руденка є більш кращим за гідрохімічний статус річки Случ.

Список використаних джерел

1. Случ (притока Горині) : веб-сайт. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 09.12.2023).
2. Рудинка: веб-сайт. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>(дата звернення: 09.12.2023).
3. ДСанПІН 2.2.4-171-10: 2022. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною. [Чинний від 2010-05-12]. Київ, 2010. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text>(дата звернення: 07.12.2023).
4. ДСТУ 7525-2014.: 2014. Вода питна. Вимоги та методи контролювання якості. [Чинний від 2014-10-23]. Київ, Мінекономрозвитку України, 2014. С. 28. URL:https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/1-10672-dstu_voda_pytna.pdf(дата звернення: 07.12.2023).

Леонід Горальський,

д.вет.н., професор,

професор кафедри зоології, біологічного моніторингу та охорони природи

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Ігор Сокульський,

к.вет.н., доцент,

завідувач кафедри нормальної і патологічної морфології, гігієни та експертизи

Поліський національний університет

Світлана Антоні

здобувач вищої освіти ОС «Магістр»

Житомирський державний університет імені Івана Франка

МОРФОЛОГІЯ ПІДШЛУНКОВОЇ ЗАЛОЗИ СТАТЕВОЗРІЛОГО СВІЙСЬКОГО СОБАКИ

Анотація. У матеріалах тез розглянуто анатомо-гістологічні структури підшлункової залози у собак з точки зору топографічної анатомії та встановлено нормативні мікроморфологічні показники у нормі. Морфологічні дослідження органів є важливим

критерієм у патоморфології, що надають достовірність про структурно-функціональний стан органів та їх систем.

Ключові слова: анатомічне дослідження, мікроструктура органу, топографія, собака, підшлункова залоза, панкреатоцити, гістологічні препарати.

Дослідження загальних закономірностей та видових особливостей структурного стану органів та їх систем, а саме підшлункової залози у тварин та розробка на цій основі методів діагностики і лікування її захворювань – одна з актуальних проблем клінічної морфології [1, с. 684]. Проте, на сьогодні не завжди розроблені діагностичні критерії, що дозволяють з високим ступенем достовірності судити про структурно-функціональний стан органів.

Pancreas – підшлункова залоза – це залоза подвійної функції: зовнішньосекреторної та внутрішньосекреторної(ендокринної) [2, с. 43]. Вона бере участь майже у всіх фізіологічних процесах [3, с. 86].Зовнішньосекреторна функція полягає в синтезі та виділенні в дванадцятипалу кишку соку, що містить травні ферменти та електроліти, інша(ендокринна)– у синтезі та виділенні в кров гормонів.

Зовнішньосекреторна частина залози сильно розвинена та становить понад 95 % її маси [4, с. 275]. Вона має часточкову будову і складається з альвеол (ацинусів) та вивідних проток. Основна маса ацинусів представлена панкреатичними клітинами – панкреатоцитами[5, с. 39].

Внутрішньосекреторна частина залози представлена острівцями Лангерганса, які становлять близько 30 % маси залози [6, с. 88]. Розрізняють кілька видів острівців Лангерганса за здатністю секретувати поліпептидні гормони. Так, А-клітини продукують глюкагон, В-клітини – інсулін, D-клітини – самостатин. Основну масу острівців Лангерганса (близько 60%) складають В-клітини [7, с. 67].

Підшлункова залоза лежить у брижі дванадцятипалої кишки, на печінці, поділяючись на праву, ліву та середню частки. Форма та співвідношення часток залежать від породних особливостей у тварин. Протока підшлункової залози відкривається у дванадцятипалу кишку самостійно або разом із жовчною протокою. Іноді зустрічається додаткова протока, яка впадає в дванадцятипалу кишку самостійно [8, с. 149].

Морфологічні зміни підшлункової залози у м'ясоїдних тварин виявляються все частіше і частіше, і клінічні дослідження черевної порожнини відіграють істотну роль у їхньому диференціальному діагнозі.Для остаточного діагнозу часто використовують прижиттєву цитологію чи гістологіюбіопсійного матеріалу, а помертвено –патоморфологічне дослідження.

При проведенні досліджень дотримувалися загальних правил належної лабораторної практики GLP (1981), положень “Загальних етичних принципів експериментів на тваринах”, ухвалених I Національним конгресом з біоетики (м. Київ, 2001 р.) та вимог щодо “Правил проведення робіт з використанням експериментальних тварин”, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я від 1 листопада 2000 р.№ 281 “Про заходи щодо подальшого удосконалення організаційних форм роботи з використанням експериментальних тварин”[9].

Для гістологічного дослідження фрагменти залози фіксували у 10 % нейтральному розчині формаліну, у подальшому виготовляли гістологічні зрізи, які фарбували гематоксиліном і еозином за ван Гізона[10, с. 24].Гістологічні препарати досліджували під світловим мікроскопом та фотографували цифровою фотокамерою САМ V–200.

У собак підшлункова залоза являє собою довгастий тонкий паренхіматозний орган, неправильно округлої форми, червоного кольору, розташований у початковій звивині дванадцятипалої кишки, який прямує до воріт селезінки.Залоза утворює більш об'ємисту ліву частку і довшу праву, яка досягає нирок. Підшлункова протока відкривається в

дванадцятипалу кишку разом із жовчною протокою. Іноді зустрічається додаткова протока. У підшлунковій залозі розрізняють три частки: ліва, права, які об'єднуються у тіло залози (третя частка).

Макроскопічно відмічено, що ліва частка залози є більшою і розташовується на меншій крині шлунку досягаючи селезінки. Права частка залози межує вздовж дванадцятипалої кишки та підіймається до правої нирки.

За морфологічного дослідження відмічено, що абсолютна маса залози становить $28,87 \pm 3,2$ г. Відносна маса – $0,15 \pm 0,04$ % відповідно. Довжина залози становить $29,4 \pm 2,45$ см.

При гістологічному дослідженні відмічено, що паренхіма залози становить часточкову будову, як у інших тварин і складається з ацинусів та вивідних протоків різного діаметру. Такі ацинуси, що мають у більшості продовгувату форму, у часточках залози мають межі. Їх діаметр у собак дорівнює $36,87 \pm 0,11$ мкм. Ядра таких клітин округло-овальної форми, що не прилягають до базальної частини цитоплазми. Між панкреатичними ацинусами розташовані панкреатичні острівці з невеликим скупченням ендокринних клітин – інсулоцитів (рис. 1).

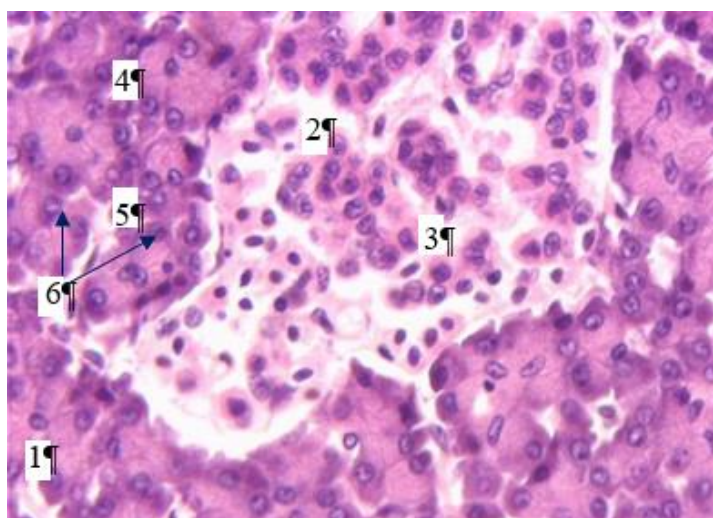

Рис. 1. Фрагмент гістологічної будови підшлункової залози статевозрілої собаки: 1 – екзокринна частина залози; 2 – ендокринна частина; 3 – острівець Лангерганса; 4 – ацинуси; 5 – панкреатоцити; 6 – ядра панкреатоцитів. Гематоксилін Караціта еозин. Зб.: $\times 400$.

У полі гістологічного препарату відмічено, що ендокринна частина зосереджена всередині часточок і представлена острівцями Лангерганса округлої форми (рис. 1). Діаметр такої частини становить $56,88 \pm 4,91$ мкм.

Одержані результати кількісної та якісної морфофункціональної характеристики підшлункової залози статевозрілих собак можуть слугувати критерієм для виявлення патогенезу хвороб тварин, пов'язаних з органами травлення.

Список використаних джерел

1. Pantoja B. T. D. S., Carvalho R. C., Miglino M. A., Carreira A. C. O. The Canine Pancreatic Extracellular Matrix in Diabetes Mellitus and Pancreatitis: Its Essential Role and Therapeutic Perspective. *Animals : an open access journal from MDPI*, Vol.13(4), 684. <https://doi.org/10.3390/ani13040684>

2. Мокра А. П., Шульгай А. Г. Морфометрична оцінка структурної вікової перебудови підшлункової залози при артеріальній гіпертензії в малому колі кровообігу. *Здобутки клінічної і експериментальної медицини*. 2015. № 4. С. 43–46.

3. Кравець О. В. Відновні зміни тканини підшлункової залози в умовах мікроелементозів. *Світ медицини та біології*. 2009. №2. С. 85–91.
4. Galindo-Pacheco Y., deSantisPrada I. L., Miglino M. A., DiDio L. J. Pancreaticarteriesandanatomicosurgicalsegmentsindogs. *Italianjournalofanatomyandembryology = Archivioitaliano di anatomiaedembriologia*. 1992.Vol.97(4). P. 273–282.
5. Goralskyi L., Kovalchuk O., Sokulskyi I., Kolesnik, N. Specificfeaturesofmorphologicalstructureofcatpancreasunderpancreatitis. *Scientific Messenger of LNU ofVeterinaryMedicineandBiotechnologies. Series: VeterinaryScience*. 2021. Vol. 23(101).P. 38–43. <https://doi.org/10.32718/nvlvet10107>
6. Kovalchuk O., Goralskyi L., Sokulskyi I. Pathomorphologyofcatpancreasunderchronicpancreatitis. *Scientific Messenger of LNU ofVeterinaryMedicineandBiotechnologies. Series: VeterinarySciences*. 2021.Vol.23(102).P. 87–92. <https://doi.org/10.32718/nvlvet10213>
7. Lorberbaum D. S., Docherty F. M., Sussel L. AnimalModelsofPancreasDevelopment, DevelopmentalDisorders, andDisease. *Advancesinexperimentalmedicineandbiology*. 2020. № 1236.P. 65–85. https://doi.org/10.1007/978-981-15-2389-2_3
8. Tsuchitani M., Sato J., Kokoshima H. A comparisonoftheanatomicalstructureofthepancreasinexperimentalanimals. *Journaloftoxicologicpathology*. 2016. Vol. 29(3).P. 147–154. <https://doi.org/10.1293/tox.2016-0016>
9. Європейська конвенція про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей. Страсбург, 18 березня 1986 року. режим доступу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_137#Text (дата звернення: 05.10.2023).
10. Горальський Л.П., Хомич В.Т., Кононський О.І. Основи гістологічної техніки і морфофункціональні методи дослідження у нормі та при патології : навч. посіб. Житомир : Полісся, 2019. 288 с.

Тетяна Гусаковська,

*доцент кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії,
Рівненський державний гуманітарний університет*

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОНАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ ВОДНИХ ТВЕРДОКРИЛИХ У БІОТОПАХ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація. *Стаття включає дослідження екологічного розподілу водних твердокрилих у біотопах різних типів водойм. Визначений видовий склад Hydradephaga, які відносяться до чотирьох екологічних груп (реобіонтів, реофілів, помірних реофілів, стагнофілів). Встановлення екологічної структури популяцій Hydradephaga дозволить спрогнозувати сукцесійні процеси в екосистемах.*

Ключові слова: *колеоптерофауна, реобінти, реофіли, стагнофіли.*

Еколого-фауністичні дослідження водних твердокрилих північно-західного регіону України є актуальними в рамках вивчення регіональних фаун. Відомості по фауні і екології жуків необхідні для проведення моніторингових досліджень і біоіндикації водних об'єктів. В останні десятиріччя дія антропогенних факторів на всі природні біоценотичні комплекси призводить до суттєвих, часто незворотніх змін, тому виникає гостра необхідність у вивченні